

Državni izpitni center

M 1 8 2 5 6 1 1 3

JESENSKI IZPITNI ROK

UMETNOSTNA ZGODOVINA

NAVODILA ZA OCENJEVANJE

Torek, 28. avgust 2018

SPLOŠNA MATURA

Moderirana različica

DEL A**Izpitna pola 1****1. naloga: Prazgodovinska umetnost**

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	1	♦ megalitska arhitektura/kromleh	
	1	♦ iz kamna	
	1	♦ nosilna in nošena prvina/menhir in preklada/ dolmen in kromleh	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	1	♦ Willendorfska/prazgodovinska Venera	
	1	♦ B	
	1	♦ A	
	1	♦ B	
	1	♦ B	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	2	♦ situla iz Vač ♦ Narodni muzej Slovenije	
	1	♦ C	
	1	♦ tehnika torevtike/tolčenje	
	1	♦ A	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ B	
	1	♦ C	
Skupaj	2		

2. naloga: Akt skozi stoletja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	1	♦ slika 2.1: halštatsko obdobje/starejša železna doba	
	1	♦ slika 2.2: grško arhajsko obdobje	
	1	♦ slika 2.3: starogrško klasično obdobje	
	1	♦ slika 2.4. starokrščanska/zgodnjekrščanska umetnost	
	1	♦ slika 2.5: renesansa	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ gola športnika/boksarja/atleta	
	3	tri od: ♦ upodobitev od strani, v profilu ♦ tipiziranost figur ♦ izokefalija/vse figure so enake velikosti ♦ močna stilizacija ♦ ploskovitost	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	3	tri od: ♦ Kuros je statičen, tog, v razkoraku, Kopjenosec je v sproščeni drži, v kontrapostu. ♦ Kurosov obraz ima mandljaste oči, arhaičen nasmešek, skrbno izdelano pričesko, Kopjenoščev obraz je idealiziran, izraža miren duh. Pričeska je čeladasta. ♦ Kopjenosec je športnik, s poudarjenimi mišicami, kuros je deček, s poudarjenimi posameznimi deli telesa: na trupu, pogačice ... ♦ Kip na sliki 2.3 ima že pravilne proporce.	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ Adam in Eva ob drevesu spoznanja/lzgon iz raja/lzvorni greh	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	2	♦ Venera/Afrodita ♦ boginja lepote in ljubezni	

3. naloga: Srednjeveška umetnost

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	1	♦ Kristus kot dobri pastir	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ Kristus je oblečen v zlato in škrlat (kraljevska oblačila). ♦ Okoli glave ima svetniški sij. ♦ V roki drži pastirsko palico v obliki križa, ki je simbol njegovega trpljenja.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	1	♦ Križani	
	2	♦ slika 3.2: romanika ♦ slika 3.3: gotika	
	2	dve od: ♦ Kristus na sliki 3.2 je upodobljen v oblačilu, ki mu pokriva večino telesa. Na sliki 3.3 ima zakrit le pas in boke, telo je polno krvavih ran. ♦ Na sliki 3.2 Kristus ne izraža čustev, na sliki 3.3 je telo prikazano poudarjeno trpeče. ♦ Drugačna je oblika križa: na sliki 3.3 je vejnat in predstavlja drevo življenja. ♦ Na sliki 3.2 je pribit s štirimi žebli, na sliki 3.3 pa s tremi.	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	1	♦ Maiestas Domini/Gospod v slavi	
	1	♦ Krilata bitja predstavljajo štiri evangeliste./ Krilati vol predstavlja sv.Luka, krilati lev sv. Marka, angel sv. Mateja in orel sv. Janeza Evangelista.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	2	♦ oznanjenje ♦ obiskovanje	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	1	ena od: ♦ realizem (obraz Marije in Elizabete) ♦ zgledovanje po antiki (oblačila spominjajo na rimske toge) ♦ gotski klasicizem ♦ gotski kontrapost ♦ gotska S-linija	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	1	♦ sveta nedelja	
	1	ena od: ♦ V sredini je Kristus Trpin. ♦ Okoli Kristusa so prikazane človeške dejavnosti, ki so prepovedane ob nedeljah – grešnike čaka peklensko žrelo.	
Skupaj	2		

4. naloga: Umetnost v Benetkah

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 4.1: bizantinska umetnost/(fasada romanika/gotika) ♦ slika 4.2: pozna renesansa/manierizem/palladijanski klasicizem 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	2	slika 4.1: dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ centralna zasnova ♦ tloris grškega križa s 5-kupolno zasnovo ♦ opečna gradnja, fasada, oblečena v marmor ♦ notranjost okrašena z dekorativnimi zlatimi mozaiki ♦ čebulaste kupole 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	2	slika 4.2: dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ vzdolžna ali longitudinalna zasnova ♦ bazilikalna shema ♦ opečna gradnja, fasada oblečena v marmor ♦ svetiščno čelo, antični arhitekturni elementi ♦ geometrijsko in v zlatoreznih razmerjih oblikovano pročelje ♦ kupola nad križiščnim kvadratom ♦ triladijska zasnova ♦ naslon na antiko 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	6		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	1	♦ Benečanka, Piran	Za obe navedbi 1 točka.
	1	♦ cvetna gotika/gotico fiorito/gotika	
	1	♦ Slovenska obala je sodila pod beneško republiko.	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	1	♦ sveti pogovor/sacra conversazione	
	1	♦ Prestolujoča Marija z detetom je obdana s svetniki in angeli, osebe so zatopljene v svoje misli, meditativno vzdušje, nemi razgovor.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	1	<ul style="list-style-type: none"> ♦ akt ♦ krajina/pejsaž 	Za obe navedbi 1 točka.
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ žareče barve in svetloba ♦ topel in svetel kolorit ♦ mehko senčenje/sfumato ♦ prevladujejo rdeča, rumena, zelena in modra barva, značilen beneški kolorit ♦ atmosferski učinki 	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	ena od: ♦ A. Palladio ♦ G. Bellini ♦ Giorgione	

5. naloga: Prepoznavanje obdobja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	1	♦ renesansa	Za štiri pravilne odgovore 2 točki, za tri ali dva pravilna 1 točka.
	2	♦ 15. stoletje ♦ Firenze	
	2	♦ B ♦ D ♦ E ♦ G	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	4	♦ slika 5.1: Masaccio ♦ slika 5.2: Alberti ♦ slika 5.3: Donatello ♦ slika 5.4: Michelangelo	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	1	♦ linearna perspektiva	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	1	♦ mestna palača	
	1	♦ Kolosej v Rimu	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ Upodobljen je boj med Davidom in Goljatom/David.	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: ♦ Na sliki 5.4 je David upodobljen pred bojem, na sliki 5.3 pa po boju. ♦ Na sliki 5.4 je David sramežljiv odraščajoč fant, na sliki 5.3 samozavesten mladenič. ♦ Na sliki 5.3 ima obute škornje in na glavi ima klobuk, na sliki 5.4 je popolnoma gol. ♦ Na sliki 5.3 je upodobljen sproščeno, po boju, na sliki 5.4 je poudarek na psihološki napetosti pred bojem.	
Skupaj	3		

Skupno število točk: 60

Izpitna pola 2

1. naloga: Baročno in rokokojsko slikarstvo

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.1	4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ žanr: slika 1.3 ♦ svetopisemski motiv: slika 1.1 ♦ akt: slika 1.2 ♦ apoteoza: slika 1.4 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.2	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ chiaroscuro ♦ diagonalne kompozicije ♦ razgibane kompozicije ♦ dramatičnost ♦ nejasna obrisna linija ♦ patos ♦ slikovitost ♦ dinamičnost 	Za vsak pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.3	1	♦ slika 1.4	
	2	♦ Z naslikanimi arhitekturnimi in drugimi elementi na videz podaljša/zviša prostor ali odpre navidezen pogled v nebo. ♦ Italija	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.4	1	♦ reprezentančen portret	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ idealiziranje portretiranca ♦ izumetničene/prisilne drže ♦ poudarek na bogatih oblačilih in modnih dodatkih ♦ heraldična znamenja ♦ posebno scensko ozadje 	
	1	♦ Fortunat Bergant	
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
1.5	1	♦ Franc Jelovšek	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Sladka gora ♦ Skaručna ♦ Sv. Peter v Ljubljani ♦ Groblje pri Domžalah 	
Skupaj	2		

2. naloga: Realizem in impresionizem na Slovenskem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.1	3	<ul style="list-style-type: none"> ♦ žanr ♦ portret/doprski portret/intimni portret ♦ veduta/krajina 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.2	1	♦ realizem: zadnja četrtina 19. stoletja/druga polovica 19. stoletja	
	1	♦ impresionizem: začetek 20. stoletja/po letu 1900	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.3	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Jurij Šubic ♦ Anton Ažbe ♦ Ivana Kobilca 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ rjavkasti barvni odtenki ♦ uveljavlja se plenerizem ♦ grobo, skicozno nanašanje temnejših barvnih tonov ♦ realizem v upodobitvi ♦ upodobljeni preprosti ljudje: kmetje, delavci 	Za en pravilen odgovor 1 točka.
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.4	1	♦ Rihard Jakopič	
	1	♦ Motiv Križank je naslikal v različnih letnih časih in delih dneva, ker je raziskoval svetlobo in barve.	
Skupaj	2		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.5	1	♦ Slikarji se z barvami v tubah odpravijo ven iz ateljeja in slikajo na prostem.	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
2.6	3	tri od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikajo na prostem. ♦ Slikarji raziskujejo svetlobo in barvo. ♦ Raziskujejo optične in barvne pojave. ♦ Uporabljajo svetle barve. ♦ Barvni nanosi na platno so debeli. ♦ Čiste barve mešajo na platnu. 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

3. naloga: Prepoznavanje obdobja

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.1	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ postimpresionizem ♦ konec 19. stoletja/1880–1900 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.2	4	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 3.2 ♦ slika 3.3 ♦ slika 3.4 ♦ slika 3.1 	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.3	6	<ul style="list-style-type: none"> ♦ slika 3.1: Vincent van Gogh; B ♦ slika 3.2: Paul Gauguin; A ♦ slika 3.3: Paul Cézanne; C 	Za vsak pravilen dogovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.4	1	♦ nočno življenje/kavarne/variete	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
3.5	2	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Klimt ♦ secesija 	

4. naloga: Popotresna Ljubljana

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.1	1	♦ secesija/jugendstil	Za en pravilen odgovor 1 točka.
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Maks Fabiani ♦ Ivan Vurnik ♦ Josip Vancaš 	
	1	♦ jugendstil/art deco/arte moderna/art nouveau	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.2	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ zlatarstvo ♦ steklarstvo ♦ keramika ♦ mizarstvo ♦ kovaštvo 	Za en pravilen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.3	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ steklo ♦ železo ♦ keramika 	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ vzorci so dekorativni ♦ vegetabilni, valovite in vitke oblike ♦ asimetrični vzorci ♦ rastlinske dekoracije 	
Skupaj	4		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.4	2	dve od: ♦ Miklošičev park/palače ob Miklošičevem parku ♦ Urbančeva veleblagovnica/Centromerkur/ Galerija Emporium ♦ Grand hotel Union	Za en pravičen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.5	1	♦ Jože Plečnik	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
4.6	2	♦ Ljubljanske Žale ♦ propileje na Akropoli v Atenah	

5. naloga: Modernizem in avantgarde na Slovenskem

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.1	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ inovativnost ♦ umetnost noče biti več ilustrativna in akademska ♦ prekinitev s tradicijo ♦ umetnik se izraža z likovnimi elementi: barvo, kompozicijo, obliko ♦ likovna umetnost je lahko le navdih, je samostojna, nastaja brez naročnika ♦ abstrahiranje ♦ stiliziranje ♦ odmik od realističnega upodabljanja 	Za en pravičen odgovor 1 točka.

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.2	1	♦ impresionizem	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.3	2	♦ France Kralj ♦ Tone Kralj	
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ Zadnja večerja ♦ svetopisemska vsebina ♦ Jezus napove, da ga bo eden od apostolov izdal 	Za en pravičen odgovor 1 točka.
	1	ena od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ kmečki in mestni otroci ♦ kmečki žanr ♦ socialna tematika ♦ skupinski portret 	Za en pravičen odgovor 1 točka.
	1	♦ ekspresionizem	
Skupaj	5		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.4	2	♦ Marij Kogoj ♦ s komponiranjem glasbe	

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.5	1	♦ Srečko Kosovel	
	2	dve od: <ul style="list-style-type: none"> ♦ stilizacija ♦ ploskovitost ♦ geometričnost ♦ izražena je likovna vsebina 	Za en pravičen odgovor 1 točka.
Skupaj	3		

Vpr.	Točke	Rešitev	Dodatna navodila
5.6	2	♦ nadrealizem ♦ sanje/podzavest/nezavedno/fantastičnost	

Skupno število točk: 60

DEL B**Navodila za ocenjevanje**

Navodila za ocenjevanje so pripravljena v skladu s poglavjem 3.2 »Tipi nalog in ocenjevanje« in z merili ocenjevanja posameznih delov izpita, ki so objavljena v poglavju 3. 3. 2 v Predmetnem izpitnem katalogu za splošno maturo 2016 – Umetnostna zgodovina.

Elementi ocenjevanja	Merila	Točke	Skupaj
1. podatki o umetniškem delu	Za vsako pravilno navedbo: ime umetnika, naslov izbranega umetniškega dela ali ime in kraj, kjer stavba stoji, okviren čas nastanka, tehnika ali material, približna velikost, nahajališče in umestitev v slogovno obdobje.	za vsako pravilno navedbo 1 točka	4 točke
2. oblikovna razčlemba	navedena ni nobena od oblikovnih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis motiva ter navedba in opredelitev enega ali dveh elementov oblikovne analize (telesnost, prostor, kompozicija, barve, svetloba, tekstura, ...) izbranega likovnega dela, razčlemba je pomanjkljiva	1–2 točki	
	navedba večine oblikovnih elementov v povezavi s kompozicijskimi lastnostmi in sestavo, jasna opredelitev in povezava s slikovnim gradivom	3 točke	
3. vsebinska razčlemba	navedena ni nobena od vsebinskih lastnosti umetniškega dela	0 točk	3 točke
	opis in prepoznavna ikonografskega motiva, interpretacija je pomanjkljiva in nejasna	1–2 točki	
	natančna opredelitev vsebine upodobljenega dela in njegovega sporočila; interpretacija je jasna, samostojna in smiselna	3 točke	
4. navedba okoliščin nastanka umetnine, umetniški vplivi in pomen za umetnost	naveden ni nobeden od zahtevanih elementov	0 točk	8 točk
	pomanjkljiva navedba okoliščin oziroma vplivov na izbrano umetniško delo; razlaga ni jasna; primerjava je pomanjkljiva in nejasna	1–4 točke	
	celovita navedba okoliščin, smiselno povezano opredeljeni umetnostni vplivi in jasno označen pomen dela za umetnost; interpretacija je smiselna in samostojna; primerjava je celovita in jasna	5–8 točk	
5. opredelitev odnosa do likovnih del	odnos do obeh umetniških del ni naveden	0 točk	2 točki
	zapis odnosa do obeh umetniških del	1 točka	
	smiselna opredelitev odnosa do obeh umetniških del z utemeljitvijo	2 točki	

Skupno število točk: 20

Izpitna pola 1

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ romarska cerkev na Ptujski Gori/Bazilika Marije Zavetnice ali Nova Štifta ♦ 1398–1420/začetek 15. stoletja/okoli leta 1400 ♦ mednarodni gotski slog ♦ stavba velikih dimenzij ♦ Ptujška Gora ♦ kamen/peščenjak ♦ gotika/pozna gotika/mednarodni mehki slog
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Veliko stavbno gmoto z nizkim oktagonalnim zvonikom nad pročeljem razgiba vertikalna rast trikrat stopnjevanih opornikov na zunanjsčini ladje in tristranih vzhodnih zaključkov. ♦ Stene se odpirajo z visokimi šilasto zaključenimi okni (v = 9 m) z variacijami bogatega krogovičja (tri- in štirilistni, ribji mehur). ♦ Bogato kamnoseško obdelan je tudi glavni šilasti portal s profiliranim ostenjem in bogato oblikovanim stebrom na sredini. ♦ Stavbo je nekoč krasila vhodna dvonadstopna lopa z baldahinom in mnogo višji zvonik, ki se je po požaru po udaru strele porušil. ♦ Stavba ima longitudinalni, triladijski tloris s stopnjevanim korom. Glavna ladja je za eno obočno polo daljša od stranskih. ♦ Gre za tip stopnjevane dvoranske cerkve. ♦ Mogočen dvoranasti notranji prostor, predeljen s 4 pari snopastih stebrov, je triladijska struktura z nekoliko višjo in širšo osrednjo ladjo (t. i. stopnjevana cerkev). ♦ V glavni ladji je dvojnoparalelni, v stranskih pa križnobrebrasti obok. Ladje se iztekajo v večjo srednjo (z obočno zvezdo) in manjši stranski apsidi. ♦ V notranjosti je vidna tendenca gotške arhitekture po poenotenju prostora z ukinjanjem razlike med višino glavne in stranskih ladij (princip stopnjevane cerkve, povezovanje prostorskih enot v enovit prostor, ki se kaže v dvoranskih cerkvah). ♦ Celoto pomembno dopolnjuje kiparsko okrasje, konzole, sklepniki z grbi, kapiteli, stenske niše in sedilije. Izstopa baldahinski Celjski oltar. Nekoč je stal sredi cerkve, zdaj je pod obokom južne apside. ♦ Najznamenitejša plastika je milostni relief Marije s plaščem, pod katerim je zbranih 80 oseb posvetnega in cerkvenega stanu, ki je bil sprva postavljen v timpanu glavnega portala, zdaj pa je umeščen v baročni veliki oltar. ♦ Pomembni so še: kip sv. Jakoba in reliefi Marijina smrt, Poklon kraljev in Angeli z grbi. Lahko opredelimo, da je kipe ustvarila Ptujskogorska kiparska delavnica. ♦ Kiparstvo in slikarstvo ima slogovne značilnosti mednarodnega mehkega sloga: mehko gubana draperija, sloke, elegantne figure, S-linija, gotski kontrapost, motiv koraka, lepotnih obrazov (nasmešek, mandljaste oči, rdeča ličeca, modne pričeske ...).
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Cerkev je Marijina romarska cerkev. To pomeni, da je množično obiskana na Marijine praznike. V njej se verniki Mariji priporočajo in jo prosijo za pomoč. ♦ Gotska cerkev simbolizira zemeljsko predstavo o nebeškem mestu Jeruzalem. To podpira okrasje rastlinskih oblik, ki spominja na raj, in vitrajna okna, ki obarvajo svetlobo in dajejo z barvnimi lisami v prostoru občutek, da je stavba zgrajena iz poldragega in dragega kamena. ♦ Pomembno vlogo ima v simboliki svetloba, ki s teološkimi razlagami po sirijskih mistikih in z interpretacijo opata Sugerja ponazarja Boga. Zato je gotski prostor še posebno izdatno osvetljen v najsvetejšem, kornem delu z velikimi okni. ♦ Gotska umetnost se je v tem času poskušala približati verniku in postati bolj priljudna, kar se je kazalo v poenotenju prostora pod skupnim baldahinom za vse vernike. ♦ Tudi lepota mednarodnega mehkega sloga, v katerem je izdelano okrasje, je vernika pritegnila s tem, da mu je ugajala.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Cerkev je nastala kot zaobljubna ustanova (ex voto) štajerskih plemičev, Ptujskih, pa tudi grofov Celjskih, kot zahvala za srečno vrnitev iz bitke pri Nikopolju v Bolgariji, tragičnega

	<p>poraza krščanske vojske v bitki proti Osmanom.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Cerkev se je kmalu uveljavila kot eno izmed romarskih središč v širšem prostoru Štajerske, namenjena človeku, ki išče uteho in zaslonbo pri Mariji, materi vseh, in pri priprošnjikih. O tem priča ikonografija kiparskega okrasja: Marija Zavetnica s plaščem, Sočutna, Kristus z orodjem mučeništva in svetniki, ki predstavljajo milostne podobe, vzbujajo sočutje in kažejo na dobra dejanja. ♦ Spomenik kaže na naše kulturne vezi s srednjeevropskim prostorom, saj je cerkev gradila stavbarska delavnica iz kroga delavnice Petra Parlerja, drugega stavbenika katedrale v Pragi, kar naš prostor povezuje z večjimi sočasnimi umetnostnimi središči, kakršni sta Praga in Dunaj. Že pred to cerkvijo so pri nas sodelovali pri zidavi cerkve na Hajdini. ♦ Je značilna umetnina mednarodnega gotskega sloga in najlepši gotski arhitekturni spomenik na Slovenskem, pa tudi eden redkih celostno ohranjenih spomenikov srednjeveške umetnosti. ♦ To je velikopotezen projekt, ki ga je uresničilo plemstvo. Njegova finančna moč je zagotavljala hitro gradnjo ter kakovostno gradbeno, kiparsko in slikarsko delavnico. Zato se kažejo v stavbi tehnične novosti (shema obokanja) in sodobne arhitekturne težnje po ustvarjanju dvoranskega prostora. ♦ Cerkev na Ptujski Gori predstavlja najstarejšo stavbo pri nas s tako zasnovanim prostorom, to je zgled za gradnjo cerkva na Gorenjskem (na primer c. sv. Kancijana v Kranju). Cerkev predstavlja še danes pomemben romarski cilj in duhovno središče. Relief Marije Zavetnice s plaščem je ena najprijubljenejših nabožnih podob na Slovenskem. ♦ Obe deli sta javni stavbi, namenjeni zbiranju ljudi. ♦ Prvo delo je katoliška cerkev, drugo delo je opera. ♦ V prvi stavbi se ljudje zbirajo k molitvi in češčenju Marije, v drugi se zbirajo zaradi zabave in užitka v druženju. ♦ Prva stavba je nastala kot vez med človekom in božanstvom, druga pa v času velike urbanizacije Pariza in kot simbol Drugega cesarstva (Napoleon III). ♦ Prvo delo je iz obdobja gotike, drugo delo je iz obdobja historizma (stavba je neobaročna). ♦ Slogovno gotika prinaša novosti (šilasti loki in oboki, stopnjevani oporniki, izredno visoki prostori, vloga svetlobe), druga stavba pa posnema historičen slog – barok. ♦ Fasada je na prvem delu dokaj preprosta, saj je bila poškodovana, na drugem delu pa je zelo bogato oblikovana. ♦ Fasada na prvi arhitekturi ni posebej oblikovana (prvotnega stanja sicer ne poznamo), fasada na drugem delu pa je precej razgibana, saj ima na straneh po en izstopajoč rizalit. ♦ Fasada prvega dela ni členjena, fasado drugega dela pa členijo veliki dvojni stebri med visokimi okni. ♦ Prva stavba je z visokimi okni predrta v ladji in prezbiteriju, druga pa na fasadi. ♦ Tloris prve stavbe je enoten, sestavljen je iz triladijskega glavnega dela in tridelnega zaključka, druga stavba pa je v tlorisu razdeljena na več prostorov: preddverje, stopnišče, avditorij, sceno (oder), zaodrje.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Michelangelo (Buonarroti) (1475–1564) ♦ <i>Mojzes</i> (z nagrobnika papeža Julija II.) ♦ 1513–1515/visoka renesansa ♦ bel marmor, v = 2,35 m (nadnaravna velikost) ♦ cerkev San Pietro in Vincoli, Rim
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ <i>Mojzes</i> je postavljen v osrednjo nišo stenskega nagrobnika, ki ga prostorsko utesnjuje. Nameščen je tako, da sedi le približno 1 m od tal na nizkem podstavku. ♦ To je prosto stoječi kip. Sedi v svoji niši in je zajet v piramidalno kompozicijo. ♦ Sedeči mož pod pazduho desne roke stiska deset božjih zapovedi, ki jih je pravkar prejel. ♦ Nizke klopi ne vidimo: oprt je na desno nogo, da bi vstal – gre za obliko kontraposta. ♦ Telo je statično, ujeto med mirovanjem in vidno izraženo zatrto željo, da bi lik vstal. Ta dvojnost se kaže s postavitvijo nog: desna je opora, na kateri sloni teža telesa, z levo pa se odriva kvišku, da bi vstal. ♦ Oblečen je preprosto, v dolgo haljo, ki se v bogatih gubah zgosti nad kolenom. Vidne so golenice, pritrjene s pasom. ♦ Kite na rokah so napete, žile izstopajo. Njegov pogled je uprt na levo, oči uprte v daljavo, globoko je zatopljen v misli. ♦ Lasje in gosta valovita brada so oblikovani slikovito, veliko je senc. Slikovita je tudi nagubana halja, kjer so sence drugačne, prilagojene drugačnemu materialu. ♦ Marmorna površina preroka je zglajena, gube draperije in prameni brade se prepletajo v samostojni, dramatično izrazni likovni govoric. ♦ Kip izraža nasprotje med zunanjim, dejavnim telesom in notranjim, duševnim bojem. ♦ Telo je mišičasto, idealizirano. ♦ Michelangelo se ni hotel prilagoditi visokorenesančnemu idealu in narediti vsečne podobe, saj že telesni volumen izraža gigantsko moč. Zaradi postavitve v globoko nišo je poudarjena moč Mojzesove prisotnosti, zanimivo je tudi menjavanje svetlobe in senc na površini kipa.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Mišičast moški v zrelih letih na prvi sliki je svetopisemski prerok Mojzes, ki mu v Stari zavezi pripisujejo pet knjig postave. ♦ <i>Mojzes</i> je gigantsko kiparsko delo, ki ga je kipar prikazal kot lik osamljenega voditelja, prevzetega s svojim poslanstvom. ♦ Fizična moč telesa kaže predvsem njegovo moč volje. ♦ Drža in izraz obraza kažeta premišljenost, modrost, pa tudi strašansko jezo, saj je prerok upodobljen v trenutku, ko je zagledal svoj narod Izraelcev, kako po pogansko časti zlato tele. ♦ Je vzvišen, izraz na obrazu kaže moč volje (terribilità), odločnost, sila in veličastnost Mojzesove postave hkrati pa izražajo notranje dileme. O tem je na začetku stoletja pisal psihoanalitik Sigmund Freud in v umetnostno zgodovino vpeljal psihoanalitični pristop. S tem je pokazal, da je umetnina poleg tega, da je estetsko delo, tudi sklop nezavednih, notranjih impulzov. ♦ <i>Mojzes</i> ima na glavi rožičke, kar je posledica napačnega prevoda hebrejske besede za svetniški sij v Vulgati, latinskem prevodu Svetega pisma.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Naročilo za grobnico oziroma mavzolej za papeža Julija II. je Michelangelo dobil leta 1505. Grobnica je bila načrtovana za novo cerkev sv. Petra v Rimu. Papež Julij II. je bil Michelangelov pomemben naročnik (zanj je poslikal tudi Sikstinsko kapelo). ♦ Figuro nadnaravne velikosti si je Michelangelo zamislil kot enega izmed več kot štiridesetih kipov, ki naj bi krasili grobnico papeža Julija II. v cerkvi sv. Petra v Vatikanu. Prvotni načrt je propadel, zamisel za nagrobnik se je večkrat menjala in postajala vse skromnejša, pa tudi lokacija manj prestižna. ♦ V skromnejši različici je bil Michelangelov nagrobnik v celoti dokončan šele leta 1545 s sodelovanjem drugih kiparjev. Zaradi sprememb in zavlačevanja so že sodobniki govorili o »tragediji nagrobnika«. ♦ Na mladega Michelangela so vplivali zgodnjerenesančni kiparji, kot so Donatello, Ghiberti in Verrochio.

	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Na oblikovanje <i>Mojzesa</i> je vplivala Laokoontova skupina, ki so jo odkrili leta 1506 v Rimu in je menda Michelangela povsem pretresla: to se kaže v oblikovanju mišičastega telesa in las ter slikoviti drži. ♦ Od trenutka, ko je bil postavljen na ogled javnosti, je veljal za izjemno umetnino, ki je ni mogoče preseči. ♦ Francoski pisatelj Stendhal je o <i>Mojzesu</i> zapisal: »Kdor ni videl tega kipa, si ne more predstavljati resnične moči kiparstva.« ♦ <i>Mojzes</i> je vplival na poznejšo umetnost, predvsem na barok. ♦ Na drugi sliki je Poliklejtov kip <i>Kopjenosca</i>, ki je bil originalno bronast in je nastal v klasični dobi grške antike, ok. 440 pr. n. št. Izvirnik je izgubljen. Poliklejt je poleg Fidije in Mirona eden najpomembnejših kiparjev klasične grške antike. ♦ Ohranilo se je več rimskih antičnih kopij <i>Kopjenosca</i>, ki so ravno tako kot Michelangelov <i>Mojzes</i> iz belega marmorja. Obe deli sta monumentalni in približno enako veliki: <i>Kopjenosec</i> je visok 2,12 m. ♦ Michelangelov kip je nastal v visoki renesansi, Poliklejtov pa v klasični dobi grške antike. ♦ Michelangelov <i>Mojzes</i> govori o biblijskem očaku, <i>Kopjenosec</i> pa uteleša grškega atleta ali junaka (morda Ahila). ♦ Poliklejt je s kipom <i>Kopjenosca</i> utelesil grški klasični kanon: njegov atlet predstavlja popolna harmonična razmerja človeškega telesa. Ta antični kipar se je ukvarjal tudi z matematičnimi razmerji človeškega telesa in jih predstavil v Kanonu. Ugotovil je, da gre sedem glav v eno telo (1 : 7). ♦ Človeško telo je pri obeh kipih upodobljeno v estetsko popolnih razmerjih in je razgibano skladno z anatomijo. ♦ Oba moža sta polnoplastična. ♦ <i>Kopjenosec</i> je realističen in v oblikovanju telesa še bolj idealiziran, <i>Mojzes</i> je naturalističen. ♦ Oba kipa imata atletske telesi. ♦ Michelangelov <i>Mojzes</i> je moški srednjih let, <i>Kopjenosec</i> pa je mlad. ♦ Medtem ko <i>Mojzes</i> ne skriva svoje jeze, je obraz <i>Kopjenosca</i> popolnoma brez čustev, resen in plemenit, kar je bilo skladno s klasičnim lepotnim kanonom. ♦ <i>Kopjenosec</i> je akt, ki stoji v kontrapostu. Težo opira na desno nogo, leva je razbremenjena in pokrčena. Je v umirjenem gibanju. <i>Mojzes</i> pa je oblečen in sedi, deluje bolj vznemirjeno od antičnega kipa. ♦ <i>Kopjenosec</i> je v nasprotju z <i>Mojzesom</i>, postavljenim v nišo nagrobnika, prostostoječa obla plastika, zasnovana za postavitev v prostoru, in ne v niši, zato si jo lahko ogledujemo z vseh strani. ♦ V Michelangelovih upodobitvah je viden razpon od umirjenosti in harmonije izraza do nemirnih ekspresivnih, tesnobo na obrazu izražajočih figur. Pri vseh kipih iz klasične dobe grške antike (in njihovih rimskih kopijah) pa je opaziti resen in plemenit obraz – v dobi atenske demokracije morda izražanje čustev ni bilo zaželeno.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Celjski strop ♦ ok. 1600 (začetek 17. stoletja) ♦ tempera na platnu ♦ 14,45 x 9,87 m (zelo velike mere) ♦ osrednja dvorana Stare grofije (zdaj Pokrajinski muzej), Celje ♦ manierizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Raven, lesen strop velike osrednje dvorane celjske Stare grofije je razdeljen na enajst polj, ki jih ločujejo dekorativno poslikani leseni tramovi in opaži. Vanje so vpete slike na platnu, ki so narejene v več kosih in naslikane s tehniko tempere. ♦ Prizor v osrednjem delu je naslikan iluzionistično, saj so ob robovih postavljene balustradne galerije, ki se zdijo kot drugi okvir velike slike. Nad njimi se dvigajo stebrišča, ki se v štirih vogalnih stolpičih navidezno dvignejo še za nadstropje više. Še više zgoraj se odpira pogled v nebo, na katerem lebdi štiri putti. ♦ Čez spodnjo ograjo, čez katero je na vseh štirih straneh pregrnjenih več preprog, se nagibajo moški in ženske v manjših skupinah v sočasnih nošah. ♦ Med osrednjim poljem, ki se z naslikano iluzionistično arhitekturo odpira strmo navzgor, in stranskimi polji, ki kompozicijo umirjajo, je ustvarjen dinamičen kontrast. ♦ Osrednje polje s simetrijo po vzdolžni in prečni osi ter po diagonali učinkuje na gledalca kot strogo, razumsko urejeno. ♦ Celota je barvno izenačena. ♦ Med barvami prevladuje rjava. Zaradi odsotnosti komplementarnega kontrasta celota deluje monotono, hladno. ♦ Izrazitejši je svetlo-temni kontrast. ♦ Posamezne kompozicije so bile povzete po bakroreznih predlogah različnih avtorjev. ♦ Figure so oblikovane polnoplastično, naslikane so tudi v radikalnih perspektivnih skrajšavah.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Osrednje polje kaže izmišljeno arhitekturo in predstavnike tedanje višje družbe, ki izza balustradnih ograj gledajo navzdol na gledalce. ♦ Poleg plemičev in plemkinj, dvorjanov in vojakov naj bi bila upodobljena domnevni naročnik poslikave Janez Ambrož Thurn in sam umetnik. ♦ Ob daljših stranicah sta na izstopajočih podstavkih Jupitrov in Neptunov lik. ♦ V okvirnih poljih so upodobljeni štiri letni časi (ob vzdolžnih stenah) in dve antični bitki (ob ožjih stenah), v vogalih pa so giganti – napadalci neba – Tantal, Iksion, Faeton in Ikar, ki padajo v nižavo. ♦ Za robovi osrednjega polja so ob daljših stranicah stropa alegorično upodobljeni štiri letni časi z značilnimi prizori iz kmečkega vsakdanjika. ♦ Na krajših stranicah je prizor bitk iz Vergilove <i>Eneide</i>, in sicer boj med Trojanci z Enejem in Latinci pod vodstvom rotulskega kralja Turnusa. ♦ Ob daljših stenah pa so polja z upodobitvami štirih letnih časov, ki so predstavljeni z značilnimi kmečkimi deli. ♦ V vogalnih poljih so upodobljeni tako imenovani Giganti – napadalci neba: Tantal, Iksion, Ikar in Faeton. To so mitološki junaki, ki so poskušali osvojiti nebo in so padli na zemljo. ♦ Program poslikave je značilen za 17. stoletje in v humanističnem duhu povečuje plemiške družine. ♦ Ikonografski programi poslikav v palačah so vizualno predstavljali načela in ideale plemiške družine. ♦ Programe so navadno pisali humanisti, filozofi, slikarji pa so bili zgolj izvajalci natančno določene vsebinske sheme.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Poslikava spada med prve primerke iluzionističnega slikarstva na Slovenskem. ♦ Avtor poslikave naj bi bil umetnik s severa, ki se je oblikoval v severnoitalijanskem umetniškem okolju pod vplivi pozne renesanse in manierizma. ♦ Večina prizorov je povzeta po grafičnih predlogah, zato delo opredelimo kot eklektično. ♦ Osrednji del z iluzionistično naslikano arhitekturo stebrišč se napaja iz slikarstva bolonjskih

	<p>kvadraturistov in zgledov nizozemskega slikarja Hansa Vredemana de Vriesa.</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ Naročnik poslikave je bila družina Thurn Valsassina, ki je bila severnoitalijanskega rodu, zato so strokovnjaki najpogosteje iskali izvor poslikave v severnoitalijanskem prostoru. ◆ Palačo je konec 16. stoletja dal sezidati Ahacij Thurn. Naročnik poslikave je bil razgledani Janez Ambrož Thurn, ki je posedoval več posesti na Štajerskem in Koroškem, bil je dvorni svetnik in kranjski deželni glavar. ◆ Poslikavo reprezentančnih prostorov z zapleteno povezavo z mitologijo lahko primerjamo s sobo mladoporočencev Andrea Mantegna na mantovskem dvoru družine Gonzaga. ◆ Gre za osamljen primer profanega slikarstva in plemiškega naročila na Slovenskem v času med renesanso in barokom. ◆ Po monumentalnosti je delo izjemno še za današnji čas. ◆ Celjski strop ostaja osamljeno in skrivnostno delo, mojstrovina anonimnega slikarja. ◆ Obe deli sta monumentalnih mer, delo na prvi sliki je dekoracija osrednje dvorane v Stari grofiji, delo na drugi sliki je vezena, dolga 70 m. ◆ Obe deli pripadata različnima umetnostnima obdobjema in sta si likovno povsem različni. ◆ Delo na prvi sliki je sestavljeno iz več prizorov (11), ki tvorijo enotno simetrično celoto, delo na drugi sliki pa predstavlja niz, zaporedje prizorov/dogodkov (58) v vezani kompoziciji, razvrščeno v treh pasovih. ◆ Na prvem delu je prikazana iluzija prostora s perspektivnimi skrajšavami, plastičnostjo teles in upodabljanjem krajine v ozadju nekaterih prizorov. Na drugem delu prostora ni, je samo nakazan z silhuetami arhitekturnih vedut in elementov narave. ◆ Na prvem delu so figure anatomsko pravilne, voluminozne, med njimi najdemo tudi domnevne portrete in avtoportret. Na drugem delu so figure ploskovite, stilizirane in tipizirane. Upodobljene so zgodovinsko izpričane osebnosti, ki pa jih prepoznamo po atributih in napisih nad njimi. ◆ Deli sta si po tehniki povsem različni, tempera na platno in volna, vezena na platno, sta si pa danes deloma podobni po koloritu. V obeh delih prevladuje topel in rjav kolorit. ◆ Na prvem delu gre za iluzionistično upodobitev arhitekture s portretom naročnika, mitoloških in alegoričnih tem, na drugem delu je tema zgodovinska, spor za nasledstvo. ◆ Na obeh delih so žanrski prizori in prizori zgodovinskih bitk. Na prvi sliki so štirje kmečki žanrski prizori, ki predstavljajo alegorično štiri letne čase. Na obeh straneh se pojavljata prizora dveh mitoloških bitk iz Vergilove <i>Eneide</i>. Na drugi sliki imamo vrsto žanrskih prizorov, ki so povezani z dogodki, ki govorijo o prestolonasledstveni vojni v Angliji okrog leta 1066, katere ključni dogodek je bila bitka pri Hastingsu. ◆ Obe deli sta plemiško naročilo, katerega namen je poveličevanje zaslug posameznih družin in njihovega političnega vpliva.
5	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

Izpitna pola 2

6. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Ivan Grohar ♦ <i>Sejalec</i> ♦ 1907/začetek 20. stoletja ♦ olje na platnu ♦ 108,5 x 120 cm/srednje mere ♦ Moderna galerija, Ljubljana (slika vključena v postavitev stalne zbirke v Narodni galeriji, Ljubljana) ♦ slovenski impresionizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ V središču slike je moški lik, obrnjen s hrbtom proti gledalcu, ki hodi po diagonali od desnega spodnjega proti levemu gornjemu vogalu. ♦ Moški na sliki, sejalec s sejalnico in pokrivalom, v dolgih hlačah in beli srjaci z zavihanimi rokavi, se po padajoči diagonali ne spušča, temveč vzpenja. ♦ Osvetljen je s hrbtne strani, njegova senca pada diagonalno, v smeri hoje. ♦ Krajinsko ozadje je razdeljeno na diagonalne pasove, ki se barvno stopnjujejo od vijoličasto rdečkastih in okrastih tonov polja spodaj do zelenih tonov travnika in belih tonov skal zgoraj. ♦ Prizorišče je lokalno opredeljeno s kozolcem, ki je značilen za slovensko krajino. ♦ Beli pas skal z rahlo rdečkastim nadihom v zadnjem planu je morda Kamnitnik, hrib na robu Škofje Loke, ki so ga slovenski impresionisti večkrat slikali. ♦ Za Groharja je značilna lopatična tehnika (polaganje barve na platno s slikarsko lopatico namesto s čopičem), ki ustvari na površini slike razbrzdano površino in prikazuje utripanje ozračja v trenutku, ko se prizor dogaja. ♦ Z mehčanjem ostrih obrisov predmetov slikar prikaže, da želi ustvariti enovit optični vtis in poudariti atmosfero, s čimer sledi modernim, impresionističnim načelom. ♦ Ker sta figura in ozadje naslikana z enakimi potezami, delujeta povezano, s čimer nam Grohar sporoča, da je narava sejalečev življenjski prostor. ♦ Konture so popolnoma zabrisane, telo sejalca je zato precej ploskovito.
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ To je slika, ki povečuje sejanje kot kmečko opravilo. ♦ Delo, ki ga opravlja, predstavlja kot posebno poslanstvo, saj je od uspešne setve odvisna dobra žetev. ♦ Sejalec je bil predstavnik značilnega, kmečkega poklica, s katerim se je v tistem času večinsko preživljal slovenski narod. ♦ Groharjeva slika je kmečki žanr, ki pa ima tudi višji pomen, saj so mladi umetniki, generacija slovenskih impresionistov, želeli, da bi se njihova napredna, mlada umetnost kot plodna setev razrasla med občinstvom. ♦ Slika nosi pozitivno sporočilo, saj sejalec zmagovito kljubuje padajoči diagonali. Ker liku ne vidimo obraza in ga slikar ni portretno individualiziral, se gledalec z njim zlahka identificira. ♦ S pozitivnim sporočilom prebujajo pri gledalcu narodno samozavest.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Slikar si je pri izdelavi slike pomagal s fotografijo, ki jo je posnel škofjeloški fotograf August Berthold leta 1906 ter kaže sejalca s hrbtne strani s kozolcem in Kamnitnikom v ozadju. ♦ Grohar je <i>Sejalca</i> najprej razstavil leta 1907 v Trstu na 1. slovenski umetniški razstavi, nekaj mesecev zatem, ko je slika nastala. Takoj je vzbudila pozornost pri kritiki, ki jo je opredelila kot izjemno uspešno delo. ♦ Ta slika je z razumljivim motivom omogočila sprejem nove, moderne umetnosti, slovenskega impresionizma, pri širšem občinstvu. ♦ Že ob prvi razstavi v Trstu je bilo delo namenjeno za državni odkup, a ga je slikar tako visoko cenil, da je ostalo v njegovi lasti, saj ni hotel popustiti pri ceni. ♦ Zaradi odmevnosti prvega <i>Sejalca</i> je Grohar motiv naslednje leto ponovil, le da ga je postavil namesto v ležeč v pokončen pravokotnik. Dopolnil ga je z masivnim okvirjem iz tolčene pločevine, ki pokončni lik obda, kakor so okvirjeni svetniki na bizantinskih ikonah. S tem je sejalec začel spominjati na svetniški lik. ♦ Škofjo Loko, kjer so se v letih med 1902 in 1906 naselili slovenski impresionisti, ki v Ljubljani

	<p>niso našli razumevanja za svoje delo, imenujemo slovenski Barbizon po mestecu na robu Fontainebleaujskega gozda, kjer so se naselili mladi umetniki, ki so sredi 19. stoletja zapustili Pariz in se usmerili v slikanje narave.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Motiv sejalca se je širše uveljavil v francoski umetnosti v času realizma. Poleg Françoisa Milleta ga je večkrat upodobil Vincent van Gogh. Motiv je odmeval tudi v kiparstvu. Zelo priljubljen je postal v slovenski umetnosti in je eden pogostejših v 20. stoletju. ♦ To je najpomembnejša Groharjeva slika, ki je v 20. stoletju postala »ikona« slovenskega modernizma in utelesitev slovenskega narodnega mita. ♦ Obe sliki sta naslikani v tehniki olje na platno. ♦ Kompozicijska zasnova <i>Krika</i> je iz dolgih, valovitih linij, Groharjev <i>Sejalec</i> je zasnovan v padajoči diagonali. Pri <i>Sejalcu</i> so obrobe, konture popolnoma zabrisane, pri <i>Kriku</i> so poudarjene. ♦ <i>Sejalec</i> je osvetljen z močno, sončno svetlobo, ki ustvarja sence, svetloba je enotna. ♦ Na prvi sliki prevladujejo pastelne barve, barvni izraz <i>Krika</i> pa sestavljajo močne, tople, žareče barve. ♦ Moški lik pri <i>Sejalcu</i> je obrnjen v tričetrtinskem profilu s hrbtom proti gledalcu, v <i>Kriku</i> je človeški lik frontalen. ♦ Na obeh delih je ozadje v diagonalni kompoziciji. ♦ Obe deli sta razdeljeni na diagonalne pasove, ki se barvno stopnjujejo v različnih barvah. ♦ Groharjev <i>Sejalec</i> povečuje setev kot kmečko opravilo, Munchov lik v <i>Kriku</i> simbolizira strah, ki se širi prek valovitih linij. ♦ Grohar je upodobil kmečki žanr, ki simbolizira plodno setev in prebuja narodno zavest, Munchov junak je simbol tesnobe, posameznika, ki je v svetu sam in ni uslišan. ♦ Groharjevo delo je žanr, Munchovo delo vsebino že izraža z likovno formo.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

7. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Henry Moore (1898–1986) ♦ <i>Kralj in kraljica</i> ♦ 1952–1953/odlitek iz 1957 (50. leta, sredina 20. stoletja, po 2. sv. v.) ♦ bron/obstaja več odlitkov na različnih lokacijah, v muzejih (Middelheim pri Antwerpnu) ♦ 164 x 139 x 91 cm/monumentalne mere ♦ abstraktno kiparstvo
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Dve enako veliki telesi sedita na klopi. Figuri sta abstrahirani in stilizirani, iz atributov razberemo, da gre za žensko in moško figuro, delujeta kot par. ♦ Telesi sta v nadnaravni velikosti, pred nami sta postavljeni frontalno. Njuna postavitvev ponavlja hierarhično frontalno postavitev, značilno za vladarske in božje osebe v zgodovini umetnosti. ♦ Kompozicija je oblikovana simetrično in v popolnem ravnovesju gmot. Moška figura je bolj dinamična, vendar ne prevladuje. ♦ Za Moora je značilna uporaba valovitih in zavitih oblik, pri oblikovanju je kipar prehajal od izbočene k vbočeni prostornini, pri tem pa nastajajo tudi preluknjane votline, praznine. ♦ Posamezni deli telesa so oblikovani zelo naturalistično (roke, noge), telo je poenostavljeno, nekatere okončine pa privzemajo živalske oblike (moška glava).
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Moška figura je označena z atributom krone, ki označuje njegovo družbeno vlogo. Upodobljena sta kralj in kraljica. ♦ Kipar se osredotoča na starodavno predstavo o monarhu kot božji osebi ali od božjega blagoslovljenem bitju. Njegov namen je bil prikazati, kako se v kraljevskem bitju spaja človeško in nebeško. ♦ Kompozicijska uravnoteženost in zasidranost v tleh prikazuje stabilnost in pozitivne vrednote, ki jih lahko izžareva avtoriteta. ♦ Dvojica figur se v kiparjevem opusu večkrat razvije v starševski motiv, to lahko predstavljata tudi kralj in kraljica kot starša ljudstva. ♦ Figuri s svojo držo izražata mirno, dostojanstveno in slovesno razpoloženje, zazrti sta v daljavo, v breskončno večnost. Zato delujeta kot arhetipa, simbol kraljeve dvojice.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Kip je bil ustvarjen ob kronanju angleške kraljice Elizabete II. (1953), vendar predmet upodobitve ni poveličevanje moderne ustavne monarhije. ♦ Moore je svoje oblike črpal iz proučevanja umetnosti starodavnih kultur (predvsem kikaladske in mehiških), velik vpliv nanj so imeli Picasso in nadrealisti. ♦ Plastiko je kipar začel z igrivo modelacijo malega kosa modelirnega voska. V tistem času je razmišljal, da bi si postavil svojo lastno livarno, zato se je želel preizkusiti, kako bi bilo, če bi preskočil fazo z mavčnim modelom in odlil skulpturo neposredno v vosek. ♦ Delo je nastalo po naključnem modeliranju, iz katerega sta se izrisali figuri kralja in kraljice, o katerih je v tem času prebiral kipar v pravljicah svoji hčerki. ♦ Delo na prvi sliki je iz bron, delo na drugi sliki pa iz belega marmorja. ♦ Moorov kip je doživel več odlitkov, ki so postavljeni na različnih lokacijah, na prostem ali v muzejih, portreti cesarja Avgusta pa poznajo tudi več različic tipov portreta. Tudi ta marmorna izvedba naj bi bila domnevno kopija bronastega kipa. ♦ Obe deli s svojo površino delujeta monokromatsko, čeprav je bilo delo na drugi sliki nekoč polikromirano. ♦ Kompozicijo na prvem delu sestavljata dve enakovredni figuri, vendar sta pri Mooru stilizirani in statični, delo na drugi sliki je samostojna pravilno anatomsko oblikovana figura, postavljena v kontrapost, h kateri je pridana še manjša figura k opori kipa. Za obe lahko rečemo, da sta dvofiguralni. ♦ Figuri na prvi sliki sta statični, postavljeni v sedeči položaj, z zrcalnimi kretnjami rok. Delo na drugi sliki je figura v kontrapostu, z dvignjeno retorično kretnjo. ♦ Moore oblačila in vladarske attribute samo abstraktno nakaže, pri cesarskem portretu pa je slavnostna vojaška oprema natančno izdelana in poudarjena. Oklep krasijo reliefi z motivi bogov in posebitvami provinc. ♦ Delo na prvi sliki prikaže univerzalno nadčasovno podobo vladarske dvojice, delo na drugi sliki

	<p>pa je idealiziran portret zgodovinsko določljive, znane osebe, ki je služilo kot politična propaganda njegove oblasti.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Moorova upodobitev vsebinsko izvira deloma iz mitologije in pravljic, upodobitev cesarja pa tudi vključuje upodobitev božanstev in attribute cesarjevega božanskega porekla s podobo Erosa. ♦ Moorova upodobitev je abstraktna, kip cesarja je realistično oblikovan z idealiziranjem. ♦ Delo na prvi sliki se zgleduje po prazgodovinski umetnosti iz starodavnih kultur. Delo na drugi sliki pa je nastalo po zgledu grškega antičnega kiparstva, po predlogi Polikletovega <i>Kopjenosca</i>.
5	♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.

8. naloga

EO	Rešitev
1	<p>štiri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Jože Plečnik ♦ Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana ♦ 1936–1941 ♦ reprezentančna stavba ♦ arhitektura prve polovice 20. stoletja ♦ moderni klasicizem
2	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Kubična stavba posnema obliko in vlogo, ki jo je imela njena predhodnica, Knežji dvorec, in s svojo kubično gmoto ima na gledalca že od daleč monumentalni učinek. ♦ Spominja na renesančne mestne palače, predvsem na florentinske <i>palazze</i>. ♦ Stavbni plašč s kombinacijo kamna in opeke spominja na antične vzore ali na kraško arhitekturo. ♦ Stena se razvije od težke rustike iz kamna v pritličju do lažje opečnato-kamenite stene, ki jo členijo pomolno izstopajoča (angleška) okna, v prvem in višjih nadstropjih, vse do izstopajočega, poudarjenega venčnega zidca. ♦ Tloris stavbe skorajda kvadratne oblike z eno poševno stranico je prilagojen nepravilni obliki zemljišča in je v notranjščini izravnani z dvojnimi okni čitalnice. ♦ Veliki navpični okni na stranskih fasadah, ki zaključujeta stranski stranici čitalnice, sta dodatno poudarjeni z monumentalnima jonskima stebroma, postavljenima na sredino oken, in zarišeta prečno os. S tem zunanjščina razkriva notranjo ureditev stavbe. ♦ Enaka je pomembnost vseh treh cestnih fasad stavbe. ♦ Nad stranskim vhodom na vzhodni strani je postavljen kip Mojzesa Lojzeta Dolinarja iz leta 1927. ♦ V notranjščini najdemo množico rokodelskih detajlov, bogastvo različnih tehnik, od ulivanja kovin do inkrustacij (razkošna vrata, ki vodijo v razstaveni prostor), kovanega železa (rešetke na oknih), ulivanja balustrov iz umetnega kamna (ki spominjajo na antične vaze).
3	<p>tri od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Premišljena je izbira materialov, ki naj s svojo žlahtnostjo povzdigujejo arhitekturo. ♦ Od vhoda v stavbo se obiskovalec ritualno vzpenja skozi mračno in tesno stopnišče k svetlobi nad vhodom v veliko čitalnico. ♦ Stopnišče s stebri poudarja monumentalno os vzpenjanja od glavnega vhoda k čitalnici kot vrhuncu poti k spoznanju. ♦ Nekateri arhitekturni detajli so primer industrijske estetike 19. stoletja (ograja v čitalnici je sestavljena iz serijskih jeklenih plinskih cevi). ♦ To je simbolna katedrala slovenskega duha. ♦ NUK predstavlja simbolno-reprezentančo vrednost za slovenski narod.
4	<p>osem od:</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Plečnik je želel mesto Ljubljana obogatiti z mestno palačo, tako kakor so florentinske mestne palače v renesansi prikazovale mestni kulturni razcvet. ♦ Arhitektura je zrasla na mestu leta 1895 porušenega zgodnjebaročnega Knežjega dvorca iz

	<p>17. stoletja.</p> <ul style="list-style-type: none"> ♦ Priprave na gradnjo stavbe so trajale od leta 1930, ko je nastal prvi Plečnikov načrt, do leta 1936. ♦ Ivan Vurnik je pripravil načrt, ki je bil sodobnejši od Plečnikovega in ga je tuji izvedenec bolje ocenil. ♦ V arhitekturi zasledimo zglede Plečnikovega dunajskega učitelja Otta Wagnerja in nemškega arhitekta Gottfrieda Semperja, ki je kot teoretik vplival na Plečnikova izhodišča. ♦ Jože Plečnik je tisti arhitekt, ki je najbolj zaznamoval podobo Ljubljane. ♦ NUK je njegovo najpomembnejše delo v tem mestu, vrhunec "Plečnikove Ljubljane". ♦ Leta 1944 je na NUK strmoglavilo letalo in precej poškodovalo veliko čitalnico. ♦ Obe stavbi sta kubični, monumentalni gmoti. ♦ Tloris je pri obeh umetninah pravokoten. ♦ NUK je knjižnica, Center George Pompidou je kulturni center. ♦ Stavbni plašč NUK-a je iz kamna in opeke, je klasična gradnja s tradicionalnimi materiali, Center George Pompidou je grajen z modernimi materiali, steklom, jeklom, železom in umetnimi materiali. ♦ Po načelu klasične gradnje ima NUK tudi kiparski okras in klasične arhitekturne elemente: balustrado, jonski steber, venčni zidec idr., Center George Pompidou predstavlja moderno arhitekturo, ki je nastala v 70. letih 20. stoletja in je simbol hi-tech kulture. ♦ Zunanost Centra George Pompidou poudari tisto, kar klasična gradnja skriva: različne vrste napeljave, tekoče stopnice in dvigala so vključeni v okras fasade, ki je členjen z gradbenimi odri, medtem ko je stena NUK-a iz rustike v pritličju in se nadaljuje v nadstropjih iz opečno kamnite stenem členjene z okni. ♦ Center George Pompidou daje vtis industrijske stavbe sredi mesta, s slikovito, igrivo zunanjsčino, NUK nas spominja na renesančno mestno palačo. ♦ Notranjost v NUK-u je zasnovana po duhovnem principu obreda iz temnega in tesnega stopnišča do svetlobe in razsvetlitve ob vhodu v veliko čitalnico, v pariški stavbi pa likovna struktura materialov poudari zunanost, kjer se za to fasado skriva »tovarna kulture«. ♦ Obe deli sta javni stavbi.
5	<ul style="list-style-type: none"> ♦ Tu kandidat primerjalno opredeli svoj osebni odnos do likovnih del iz naloge z utemeljitvijo.